

Još više nego negda mogu na taj način naše sestre raditi za Boga i za duše. I posvetiti se mogu. Zar može od takova života i rada, u čistoći, posluhu i siromaštvu, — dvorba ranjenika i nemoćnika uvijek je najdublje poniženje i najveće siromaštvo, — uopće biti veće veledušnosti, veće žrtve, veće duhovnosti? »Nema veće ljubavi, nego ako tko život svoj dadne za svoje prijatelje!« (Iv. 15, 13), Isusova je riječ. A svaka ga takva sestra, nekrvno, svaki dan daje. Nije to mučeništvo od jednoga dana. To je mučeništvo mnogih godina, čitava jednog života.

Eto, sâm je dragi Bog našim redovnicama, na taj način, otvorio »široka vrata« (1. Kor. 16, 9) i pokazao »viši put« (1. Kor. 12, 31) ljubavi. Bilo bi fatalno pred Bogom, i za njih i za naše kršćanstvo, kad naše sestre ne bi razumjele ove »namisli Božje« (Mih. 4, 12), ovoga Božjega plana s njima.

Najbolja će to biti »obnova«, »reforma«, »aggiornamento«, našega ženskog redovništva. Prava nutarnja, prava koncilska, obnova. Rasterećenje od ovosvjetskih poslova i od brige za financiranje, a upućivanje na ono više, i najviše. Na pokoru i službu ljubavi!

Č.

PRIGODNE MISE

»CRNE MISE«

Želja pomoći pokojnicima i dušama u čistilištu bila je do nedavna među vjernicima vrlo jaka. Ljudi su osjećali jedinstvo sa pokojnima. Svjesni ljudske nesavršenosti, zlih sklonosti i grijehnosti svakog pojedinca, oni su željeli svojim dragim pokojnicima olakšati »sudbinu« u vječnosti, pomoći im do vječne radosti. Nisu žalili nikakve žrtve.

Iako neki žele naglasiti, da se istom sada zna za vrijednost svete mise, tajanstvenog obnavljanja Kristove kalvarijske žrtve, činjenice dokazuju sasvim suprotno. Naši su preci, bez reklamiranja liturgijskih reformi, i te kako cijenili žrtvu svete mise. Bili su svjesni, vjerovali su, da pokojnima sveta misa najviše pomaže. A nisu odbacivali ni pobožne molitve, pokoru i svete sakramente za pokojne. Događalo se, — sam sam to ponovo doživio, — da su pojedinci, ukućani ili članovi obitelji, željeli čak ispovijediti se »u ime« i »umjesto« pokojnika, ako je on umro od iznenadne smrti. Bila je to, eto, zaista uzvišena svijest »općinstva — zajedništva« svetih!

Mnogo sam puta bio potresen u dno duše, kad su dolazili siromašni, vrlo siromašni, poderani i gladni, a donosili svoj dar s molbom da se odsluži sveta misa, i to što prije, za njihovog pokojnika. Sami su gladovali i stradali, da ne bi pokojnik »stradao, gladovao i žeđao« u vječnosti. Gladovao za božanskom ljubavlju i radošću Bogu.

Siromašni seljaci pasivnih krajeva poklanjali su od svoje sirotinje komadiće zemlje, — kad nisu imala novca za misni stipendij, — da se za njihove drage, ili za njih same poslije njihove smrti, služi sveta misa na određene dane. Koliko su žrtvovali naročito za »gregorijanske mise«!

Ljudi su žalili i plakali zbog smrti svojih dragih, ali su vjerovali u prekogrobni život. Htjeli su im zato osigurati sretniji život u vječnosti — nakon tolikih muka i patnji na tom svijetu. Vjerovali su, da će se iza smrti opet sastati sa svojim dragim po-

kojnicima — u novom životu. Zato su htjeli, i njima i sebi, osigurati blažen život barem »u Očevoj kući«, kad zemaljskih stvari i stanova ne mogu zadržati. Željeli su, da se mogu i pred Bogom i pred svojim dragim pokojnicima pojaviti »čistog obraza«, da su naime učinili sve, što je bilo moguće, da se osigura svima oproštenje preostalih krivica — kazni, i pristup k Vječnom Ocu.

Nisu u ono vrijeme žrtvovali mnogo za skupe kovčege, mnoštvo vjenaca i cvijeća, čak ni za skupe nadgrobne spomenike i obiteljske grobnice (osim u pojedinim mjestima s obzirom na posebne prilike i tradicije), ali se zato nisu sahranjivali bez svećenika, bez pogrebne mise, bez molitve...

Odmah se sredilo, da se što prije odsluži što više svetih misa, izmoli krunica (barem prvih osam dana uz obitelj pokojnika skupljali su se prijatelji i rodbina te zajednički obavljali molitvu krunice i druge molitve), da se prima sveta pričest i udijeli bogata milostinja siromasima. Jer nikada nismo sigurni, koliko ima tko »dugova« pred Bogom, zato se molitvom i misama nije tako brzo prestalo. Tko god je mogao, naručio je »gregorijanske mise«, koje su prema tadašnjem vjerovanju bile obdarene posebnim »obećanjima«. Osim toga mise na 3, 7. i 30. dan i na godišnjicu smrti. A nisu ih zaboravljali ni na njihov »imendan« i drugim zgodama.

Za vjernike je bila smrt gorka, tragična, ali nikada bez utjehe. Vjera je povezivala žive i pokojne. U znak žalosti oni su oblačili, u koliko su im prilike dozvoljavale, crno odijelo. Ali to nije bilo znak očajanja, nego žalosti zbog rastanka — a i u brizi za »sudbinu« dragih pokojnika. Za nikoga naime nismo sigurni u kakvom je stanju stupio pred Vječnog Suca i Kralja.

Crkva je kao dobra Majka, — svakako pod djelovanjem Duha Svetoga, — izašla ususret svojoj djeci u njihovoj žalosti i zabrinutosti te je uvela posebne misne obrasce za pokojne, i to razne za razne prigode (misa pogrebna, na treći, sedmi i trideseti dan, na godišnjicu smrti, a i nevezana — svagdanja), a uz to je stavila na raspolaganje mnogo raznih molitava.

Kod nas je crna boja znak žalosti. Crkva je i u toj stvari pri sluhnila titraju duše svoje djece. Zato je dozvolila, da svećenik na sprovodu (sahrani) i kod misa za pokojne (kada su to rubrike dozvoljavale) uzima liturgična odjela crne boje.

Ni Crkva ni vjernici nisu nikada smatrali, da je crna liturgijska boja znak nekog očajavanja, nego izraz solidarne sućuti i žalosti zbog rastanka sa dragim pokojnicima.

U posljednje vrijeme često čujemo, da se pojedinci, čak u propovijedima i tiskanim raspravama svom žestinom obaraju na crnu liturgijsku boju i »crne« mise kao da su one znak očajanja i po-manjkanja vjere u uskrsnuće i zagrobni život! Takvo rezoniranje predstavlja apsolutno nerazumijevanje osjećaja, čuvstvovanja i vjero-ovanja naših vjernika! — Naši stari su molili, toliko žrtvovali za svete mise za pokojne, baš zbog toga što su živo vjerovali u zagrobni — vječni život. I jer su bili svijesni, da ništa nečista ne može u raj! (Cf Mt 7,21; Lk 18,22; II Makab 12,43-44; Lk 16,9; Mt 19,23-24). Jer su vjerovali, u praksi — ne samo riječima! — u općinstvo svetih, u zajedništvo vjernika na zemlji i onih, koji su pred nama otišli u drugi život!

Neki se rado, pod izlikom ekumenizma, pozivaju na istočnu liturgiju, koja ne pozna crne liturgijske boje. Tko poznaje malo bolje istočnu praksu i mentalitet, taj zna, da se u istočnoj liturgiji od rascijepa službeno nije ništa izmijenilo; da u pitanju liturgijskih odjela i boja nema propisa po uzoru zapadnih; da baš u toj stvari nema onog simboličnog tumačenja liturgijskih boja, što je na Zapadu običaj, iako inače Istok voli simboliku, i to onu mističnu, Zapadnjacima tuđu, a danas čak mnogima na Istoku više nerazumljivu. No, ipak se u zadnjem deceniju i kod Istočnjaka u liturgiji pojavljuje crna boja, kada se služi za pokojne, pogotovo kod sahrana. Može se o tome svatko uvjeriti i na beogradskim grobljima!

KOMODNOST I PRIVILEGIJI

Treba priznati, da su u prošlosti mnogi svećenici iz komodnosti rado služili »crnu« misu, jer nije trebalo misliti na razne rubrike (komemoracije...). Razni su redovi dobili »privilegije«, da su osim na redovne liturgijski »slobodne« dane mogli služiti »crne« mise i na druge dane, čak po tripudium na nedjelju bez obzira na liturgijsko vrijeme.

Umjesto, da vjernicima lijepo protumače, da se svaka sveta misa može prikazati za pokojne, i da je primjernije, da se služi misa liturgijskog vremena (a da se crne očuvaju za one »privilegirane« dane), oni su jednostavno iz dana u dan služili »crne« mise.

Ranije su pjevane mise imale isto posebne privilegije, pa se je to favoriziralo, da se udovolji taštini pojedinaca — i vlastitoj materijalnoj koristi!

POGREŠNA TUMAČENJA

Novom liturgijskom reformom Crkva želi vjernicima našeg vremena i sadašnjeg shvaćanja omogućiti ne samo formalno sudjelovanje u liturgiji nego i dublje razumijevanje. Život i mišljenje suvremenog čovjeka je laicizirano, racionalizirano i desakralizirano — praktično materijalizirano. I u svećeničkim redovima, i u samostanima, se to jako osjeća!

Pogledajmo samo ponašanje suvremenika, čak i »dobrih« vjernika, prema »dragim i neprežaljenim« pokojnicima. Danas se mnogo žrtvuje za svečane, paradne sprovode: više svećenika i ministranata, svečana zvonjava svih zvona (ako je moguće), paradna kola, mnoštvo vjenaca, gomile cvijeća, paradni govori i obilne suze, skupi spomenici... Ali to je sve! Na žalost! Nema više ni pojedinačne ni zajedničke molitve u kući pokojnika, nema brojnih misa — osim one »paradne« — pogrebne, trećeg, sedmog ili tridesetog dana... I time se svršava... Ne prima se pričest, ne čine dobra djela, ne dijeli milostinja...

Zato se neki i žele što prije osloboditi crne boje, koja ih spominje na smrt i opominje, da će i oni doći, prije ili kasnije, na red. Danas ljudi ne vole ni govoriti ni misliti na smrt. Kažu,

da je čak »neukusno i nekulturno« u »otmenom« društvu spominjati tu riječ! A treba priznati, htjeli—nehtjeli, smrt i vječnost su realnost, s kojom se treba sprijatelжити.

A toj novoj »modi« podležu i neki »dušobrižnici« u želji, da budu suvremeni. Cuo sam vlastitim ušima, kako se netko hvalio, da nikada ne propovijeda ni o smrti ni o paklu, čak ni o sudu u vječnosti...

Istovremeno se toliko pozivamo, odn. baš isti, toliko govore i pišu, o biblijskom propovijedanju, o propovijedanju Evandjelja...

Naš božanski Spasitelj, koji je svakako najveći uzor učitelja i propovijednika, koji je vječna mudrost i uzor — Dobri Pastir, ponovo i ponovo je govorio i o grijehu, i o kazni za grijeh, o smrti, o sudu, o vječnosti, pa i o paklu... (cf Mt, 5,22; 10,15; Lk 10,12; 12,47; Iv 19,11; Mt 12,31; Mk 3,28; Lk 12,10; Mt 25,30; Lk 16,22; Mt 12,36; 13,41-43; 16,27; 26,64; Mk 14,62; Iv 12,48; Mt 5,29; 10,28; 18,9; 25,41; Mk 9,46;...).

I da budu suvremeni, pojedinci se pozivaju na II Vatikanski Sabor i na »nove« propise, koji da zabranjuju crnu boju na misi za pokojne te da se može upotrebljavati samo ljubičasta. To je i neznanje i namjerna dezinformacija!

Apostolska konstitucija, kojom je propisan novi misni obred u t. 308. e — kaže: »Crna se boja može uzeti u misama za pokojnike«, a pod 308. d — stoji: »Ljubičasta se boja uzima u doba došašća i korizme. Može se uzeti i u službama i misama za pokojne«.

U službenim dokumentima, dakle, nigdje nije zabranjena crna boja u službama i misama za pokojne. Dozvoljena je i crna i ljubičasta — po slobodnom izboru, kako najviše odgovara osjećaju i želji vjernika — a ne svećenika!!!

Kada i kako se uzimaju »crne« mise imamo propis u rubrikama misala (novog!) pod tt. 335—341. Iz tih rubrika je jasno, da nema više dosadašnjeg širokog ovlaštenja za crne mise, pogotovo ne pjevane. Pjevane (de die!) su izjednačene sa ostalim (tihim) misama!

Privilegirana je sada samo pogrebna misa i samo prva (!) godišnjica! Za druge »crne« mise važi propis kao za ostale »votivne« mise. Mogu se dakle služiti kada stoje u Direktoriju oznaka »VD«.

Zato pak treba vjernicima protumačiti, da se sada u svakoj misi može uzeti poslije pretvorbe, a prije Očenaša, posebna molitva za pokojnika, gdje se pokojnik izričito imenom spominje, na što obično vjernici polažu veliku pažnju!

ODRJEŠENJE KOD ODRA

Do nedavna mogao si, pogotovo u onim crkvama s privilegijama, vidjeti svakog radnog dana, više ili manje ukusno uređen »katafalk«, gdje se poslije mise pjevalo »Libera« sa pripadajućim molitvama. U nekim je crkvama bilo to sve prije nego primjerno...

Prije nekoliko godina nastala je velika kritika tih katafalaka. Što se sve nije govorilo... Ali uglavnom taj govor nije bio ni realan, ni pravedan, a još manje konstruktivan.

Ja lično sam zadovoljan, da je katafalk zajedno s »Libera« dokinut. Ali nikako ne mogu usvojiti mišljenje, da je on predstavljao nešto neliturgično, tuđe kršćanskom shvatanju... Naprotiv! Dok je vjera u narodu bila jednostavna, priprosta, ali duboka i zaista »vjera — dar Božji«, dok su ljudi živjeli više prirodno, oni su voljeli i željeli simboliku i pomoćna sredstva, da su sebi lakše predočili nešto apstraktno ili fizički odsutno. Za njih je katafalk bio simbol duhovne prisutnosti pokojnika. Ili, možda još bolje rečeno, simbol veze između živih i pokojnih. Izraz uvjerenja da vjera povezuje ovaj svijet sa onostranstvom.

Nastala je velika propaganda (kakve sve »nemoguće« tvrdnje su iznošene u propovijedima i tumačenjima!!!) protiv katafalka — u korist odrješenja kod uskrsne svijeće. Pravilno je bilo rečeno, — u što nitko nikada nije sumnjao, — da uskrsna svijeća predstavlja — simbolizira uskrsloga Krista, koji je svjetlo svijeta — svjetlo onima koji prelaze prijeko »tame« smrti u novi život.

No, može li tko tvrditi, da je bilo logično i odgovarajuće kod uskrsne svijeće pjevati »Libera me«, a još manje tu svijeću škropiti svetom vodom, kad je bila tako svečano blagoslovljena na Uskrsnom bdjenju?!

Nove rubrike ne poznaju sada nikakvo odrješenje, ni kod katafalka ni kod uskrsne svijeće! Zato svaka »crna« misa završava kao svaka ostala sa redovnim otpustom i blagoslovom. Dakle, i u crnoj misi misnik blagoslivlje narod i otpušta ga riječima: »Idite u miru«. (Usput: Tako je i u adventu i korizmi! Nema više: Blagoslivajmo Gospoda«, što se još nailazi!)

Iznimka je, da se ipak izvrši »odriješenje«, samo u slučaju, kad se misa služi »u nazočnosti mrtvog tijela pokojnika« (cf. t. 340. Uredbe). Tada misa završi sa popričesnom molitvom.

Privatno mišljenje. — U nekim mjestima postoje »legati« — obaveze da se na određene dane za nekog pokojnika služi sveta misa »sa Libera«. Kako udovoljiti obavezi, da se ne sukobimo sa Uredbom i ne povrijedimo osjećanja rodbine? — Moje je mišljenje, da se nećemo ogriješiti o nijedan propis ni postupiti protiv duha liturgijske reforme, ako se u takvom slučaju odsluži misa »de die« (ako je liturgijsko slobodan dan — »crna«), redovno završi sa otpustom i blagoslovom naroda, a zatim — najbolje bez misnice — pred oltarom izmoli ili otpjeva bilo »Libera« bilo što drugo sa molitvama za pokojnika ili pokojne.

MOLITVE ZA VJERNE DUŠE

Lijep i kršćanski je običaj bio kod naših katolika, da se krunici dodaje desetka za duše u čistilištu. U tu nakanu dodavao se i Očenaš nakon večernjeg Anđelovog pozdravljenja. U posljednje vrijeme se proširila vijest, da je to zabranjeno s motivacijom, da se u Očenašu moli za svagdanji kruh i za oprostjenje grijeha, što da se ne može složiti sa intencijom za pomoć dušama u čistilištu. Smatram, da je ovakvo tumačenje neosnovano, besmisleno! Prema toj logici ne bi smjeli ni misu služiti za pokojne. — Smatram, da je naša dužnost da naprotiv gajimo smisao za pomoć dušama u čistilištu. Da preporučamo i zasebne i zajednič-

ke molitve za naše pokojnike, koji sami sebi ne mogu pomoći, a mi ih možemo osloboditi. Važi i ovdje ona Kristova poruka u priči o milosrdnom Samaritancu (Lk 10,30-37)!

VOTIVNE MISE

Prema sadašnjim propisima imamo preko godine mnogo više »liturgijski slobodnih« dana nego ranije. U mnogim crkvama vidimo, da se iz dana u dan, u takvim slučajevima, služi misa zadnje nedjelje ili »crna«. Dobiva se utisak, da je po srijedi mlitavost i nezainteresiranost te komodnost. Tako ne treba ništa tražiti, ništa misliti. A gdje je tu pojam »žrtve«?!

Nemamo još definitivni novi misal, na živom jeziku, zato se služimo starim. Tamo ima lijepi broj raznih votivnih misa — sa vrlo primjernim i pobudnim molitvama. Time se može vrlo zgodno upozoriti vjernike na potrebu i dužnost brinuti se i osjećati suodgovornost za sve potrebe Crkve i ostalih vjernika, poznatih i nepoznatih. Da se tako razvija smisao općenitosti i kolektivne odgovornosti za sve potrebe Crkve i čitavog čovječanstva. Razumije se, treba uz to nekoliko prigodnih riječi, i uspjeh je osiguran.

Odgajajmo sebe i vjernike u katoličkom ekumenskom i socijalnom duhu!

ALOJZIJE TURK

NAŠE NOVE LITURGIJSKE KNJIGE

Nastala je prava poplava novih liturgijskih knjiga. Jedni smatraju, da je to slika naše liturgijske aktivnosti. Idemo ukorak s ostalim svijetom. Svaki čas nešto novo. Jedni, barem izdavači, se oduševljavaju, a mnogo veći broj, više-manje otkriveno prigovara — negoduje, kritizira...

Zajedničko je mišljenje da sva ta nova izdanja nisu ni praktična, ni jeftina! Misal je čak luksuznog izgleda, i cijene! No, je li to svrsishodno? Skoro svako novo izdanje, pomoćno ili dopunsko, unosi neke varijante čak u ona mjesta, koja bi morala biti apsolutno jednaka (npr.: konsekracija u misalu i knjižici »Obnovljena misa«).

Praktično? — Za svaku misu treba sada spremati čitavu biblioteku. Jeste li promatrali nekog — po prirodi nervoznog i nesnalažljivog — svećenika u takvoj situaciji? Prvo je tu misal. Zatim dodatak s misnim molitvama. U nedjelje je to u prilogu misala, a u obične dane treba tražiti po starom misalu. Najgore je sada s čitanjem Svetog pisma. Neću ovdje raspravljati o adekvatnosti izbora pojedinih »čitanja«, jer to ne ovisi o nama. Ali, kako je mučno tražiti nekada isprekidane retke ili poglavlja!?

U Misalu nema Molitava vjernika, a naročito veliko je bilo razočarenje svih misnika Božjih, jer na Veliki četvrtak nisu mogli naći u tim novim knjigama, tako luksuznim i skupim, propisani »Communicantes«!